

Prestarea serviciilor de către poliție, parte a răspunsului multisectorial în cazurile de violență în bază de gen

Proceduri Standard de Operare

2015

Această publicație a fost adaptată în limba română de Centrul de Drept al Femeilor din Moldova cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

*Empowered lives.
Resilient nations.*

SWEDEN

Publicarea a fost posibilă grație suportului
Guvernului Suediei.

Coordonator principal:

Ionela Horga – Institutul Est European de Sănătate a Reproduserii (IEESR, România).

Contribuții:

Ionela Horga, Bogdan Nicoară – IEESR, România;

Nigina Abaszade, Dovran Yamatov – UNFPA, Biroul Regional pentru Europa de Est și Asia Centrală (UNFPA BREEAC).

Publicat de UNFPA, Biroul Regional pentru Europa de Est și Asia Centrală (UNFPA BREEAC), 2015.

Viziunile exprimate în prezenta publicație sunt ale autorilor și nu reprezintă neapărat și viziunile UNFPA, Națiunilor Unite sau ale altor organizații afiliate acestora.

Design & imprimare: „Image Studio” SRL.

ISBN 978-973-87875-9-9

Cuprins

Scop și obiective	4
Aplicabilitate	5
Principii îndrumătoare	6
Principiile răspunsului multisectorial pentru VBG	6
Principiile de lucru cu victimele/supraviețuitoarele VBG	7
Stări și conduite care ar putea indica VBG	8
Condiții care ar putea indica VBG	9
Conduite asociate cu VBG	9
Cum trebuie de interacționat cu victima/supraviețuitoarea VBG	10
Proceduri	12
Identificarea	12
Evaluarea	14
Prestarea serviciului/intervenția	15
Colectarea probelor	17
Evaluarea și managementul riscului	19
Documentarea VBG	20
Referire	21
Planul interviului în realizarea unei investigații (model)	23
Planul individual de siguranță pentru femeile care au suferit de violență din partea partenerilor intimi sau altor membri de familie (model)	25
Glosar de termeni	27
Referințe / documente aferente	31

Scop și obiective

Deoarece poliția este deseori punctul de intrare în sistem, intervenția poliției pentru o victimă/supraviețuitoare servește frecvent drept bază pentru ca femeia să decidă dacă continuă sau nu drumul său în sistem. În alte cazuri, anume poliția poate de fapt influența decizia femeilor de a se adresa după ajutor.

Procedurile Standard de Operare (PSO) oferă o descriere clară și detaliată a acțiunilor de rutină ale poliției care oferă asistență/servicii pentru victimele/supraviețuitoarele VBG.

Obiectivele PSO pentru intervenția poliției în cazurile de VBG sunt următoarele:

- acordarea asistenței pentru identificarea efectivă a victimelor/supraviețuitoarelor VBG;
- asigurarea și/sau sporirea siguranței victimei/supraviețuitoarei la toate etapele de intervenție;
- asigurarea calității și conținutului serviciilor prestate;
- facilitarea documentării îmbunătățite și coordonate a VBG și colectării de date;
- garantarea confidențialității serviciilor oferite victimelor/supraviețuitoarelor VBG;
- facilitarea referirii efective pentru victimele/supraviețuitoarele VBG în cadrul și în afara sectorului justiției;
- stabilirea legăturii între poliție și alte servicii oferite victimelor/supraviețuitoarelor VBG.

Deși atât bărbații, cât și băieții pot suferi de impactul direct și indirect al violenței bazate pe gen, aceste PSO sunt în principal pentru femei și fete, deoarece anume acestea sunt în majoritatea cazurilor victime ale violenței și abuzului. Formele de violență de care suferă, gravitatea, frecvența și consecințele sunt foarte diferite de formele de violență la care sunt supuși bărbații.

Aplicabilitate

Pentru ca serviciile ce țin de sectorul justiției să fie efective, acestea trebuie să asigure o gamă vastă de opțiuni care să fie disponibile pentru victimele/supraviețuitoarele VBG, de la raportare sau contactul inițial pentru asigurarea remediilor corespunzătoare. Serviciile esențiale ce țin de sectorul justiției sunt de o relevanță universală pentru tot sistemul de justiție formală, inclusiv pentru domeniile principale ale dreptului (penal, civil, administrativ și al familiei), cât și tradițiile de drept comun și cele ale dreptului civil, precum și tradițiile religioase. Serviciile esențiale cuprind:

- măsuri de prevenire;
- contact inițial;
- investigații;
- procesul de până la judecată/procesul de audiere;
- procesul de judecată/procesul de audiere;
- răspunderea și repararea prejudiciilor;
- procesele de după judecată;
- protecție, suport, comunicare și coordonare.

Poliția reprezintă o parte din sistemul formal de justiție, responsabilă de investigarea și urmărirea penală a cazurilor de VBG, care sunt raportate acestor instituții și constituie infracțiuni conform legislației naționale. De asemenea, constituie unul dintre cele mai importante puncte-cheie de intrare pentru victimele/supraviețuitoarele VBG, deseori fiind primul punct de solicitare a asistenței juridice de către victimele/supraviețuitoarele VBG. Deoarece alți prestatori din sectorul justiției, cu excepția poliției, intervin mai târziu în fluxul de asistență pentru victimele/supraviețuitoarele VBG și procedurile lor sunt foarte specifice și reglementate de legi speciale, aceste PSO se vor referi doar la răspunsul poliției pentru VBG.

PSO descriu proceduri clare pentru reglementarea pas cu pas a activității de rutină, rolurile și responsabilitățile care să fie preluate de personalul oricărei agenții/instituției/departament de poliție. PSO vor detalia două servicii esențiale, contactul inițial și investigarea.

Pentru o implementare mai bună a PSO, se recomandă o instruire minimă a consilierilor în ceea ce privește utilizarea prezentelor proceduri. De preferat ca instruirea să facă parte dintr-un program/curriculum de instruire comprehensiv, care să includă secțiuni privind intervenția multisectorială pe cazurile de VBG, intervenția specifică a poliției în cazurile de VBG, precum și prevenirea și conștientizarea fenomenului.

PSO nu includ vreo descriere a responsabilităților specifice ale ofițerilor de poliție (fluxul intern de informații și proceduri, documentarea specifică a cazurilor, raportarea acestora). Orice alte proceduri specifice reglementate de legislația țării, regulamente și instrucțiuni ar putea fi adăugate atunci când PSO sunt ajustate contextului țării.

Principii îndrumătoare

Principiile răspunsului multisectorial pentru VBG

Abordare centrată pe victimă/supraviețuitoare. Toți prestatorii de servicii implicați în intervenția multisectorială pentru VBG prioritizează drepturile, necesitățile și doleanțele victimei/supraviețuitoarei.

Parteneriat. Intervenția multisectorială pentru VBG implică buna cooperare și coordonare a instituțiilor/organizațiilor implicate.

Management participativ. Regulile privind intervenția multisectorială și referirile, strategiile și planurile de acțiune, precum și planificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor urmează să fie elaborate într-un mod participativ, incluzând contribuția beneficiarilor de servicii (dacă este posibil).

Planificare strategică. Politicile care abordează fenomenul VBG trebuie să fie transpuse în strategii interinstituționale comune, cu obiective și activități specifice.

Servicii integrate. Procedurile pentru intervenție și referire, cât și măsurile de protecție necesită o abordare multidisciplinară, în baza unei metodologii unificate de activitate.

Prevenire. O abordare integrată efectivă stabilește drept prioritate și prevenirea VBG.

Responsabilitate. Toate intervențiile/organizațiile trebuie să asigure responsabilitatea (și măsurile acesteia) personalului pentru implementarea și respectarea programelor/regulilor convenite și pentru respectarea acestor principii îndrumătoare în activitatea lor.

Durabilitate. În pofida schimbărilor politice sau fluctuației (nemotivarea) personalului, de îndată ce intervenția multisectorială pentru VBG este asumată, instituțiile/organizațiile trebuie să asigure toate condițiile pentru implementarea și susținerea acestei abordări.

Principiile de lucru cu victimele/supraviețuitoarele VBG

Siguranță și securitate. Siguranța atât a victimei, cât și a ofițerului de poliție trebuie să fie o prioritate atunci când se organizează și se oferă asistență victimelor/supraviețuitoarelor VBG. Evaluarea siguranței victimei/supraviețuitoarei trebuie să fie realizată în momentul identificării și atunci când persoana relevă precum că a fost supusă unor acte de VBG. Evaluarea siguranței persoanei trebuie să facă parte din fiecare consulta-re. La inițierea consilierii unei victime/supraviețuitoare, este important de ținut cont de posibilele amenințări (soți, membri de familie violenți), pentru a asigura ca desfășurarea anchetei să fie realizată fără probabilitatea producerii de prejudicii proprii persoane, victimei/supraviețuitoarei sau altor colegi.

Confidențialitate. Respectarea confidențialității este o măsură importantă pentru a asigura siguranța victimei/supraviețuitoarei, cât și a ofițerului de poliție. Confidențialitatea victimei/supraviețuitoarei trebuie să fie respectată mereu. Acest fapt implică transferul doar a informației necesare, doar în situațiile în care este necesar sau solicitat și doar cu acordul victimei/supraviețuitoarei. Protecția vieții private pe parcursul investigării cazului și confidențialitatea colectării de date, păstrarea probelor, raportarea și transferul de informații vor reduce expunerea atât a victimei/supraviețuitoarei VBG, cât și a ofițerului de poliție. Menținerea confidențialității asigură ca victima/supraviețuitoarea să nu mai fie expusă unor amenințări și/sau violențe ulterioare, drept rezultat al recurgerii la asistență, protejând și ofițerul de poliție de amenințările abuzatorilor sau membrilor de familie violenți. Confidențialitatea în cadrul poliției înseamnă că accesul la anumite informații cu privire la victima/supraviețuitoarea VBG poate fi oferit altor ofițeri de poliție doar în baza „necesității de a cunoaște”. Accesul la informație poate fi oferit colegilor dacă există vreun motiv practic/administrativ și ofițerul de poliție referă victima/supraviețuitoarea VBG către un alt ofițer de poliție. Acest fapt trebuie să fie explicat victimei/supraviețuitoarei în prealabil și victima trebuie să înțeleagă ce informații și cui vor deveni accesibile, obținându-se consimțământul ei în acest sens. Dacă confidențialitatea este limitată de reglementări privind raportarea obligatorie, victima/supraviețuitoarea trebuie să fie informată imediat despre acest fapt.

Alegere informată. Orice acțiune trebuie să fie realizată doar cu permisiunea victimei/supraviețuitoarei și după obținerea unui consimțământ informat.

Centrat pe necesitățile victimei. Pe parcursul intervenției privind cazurile de VBG, respectarea dorințelor, drepturilor și demnității victimei/supraviețuitoarei este cea mai bună abordare care-și propune drept scop să creeze un mediu de respect deplin, care ar putea facilita capacitatea victimei/supraviețuitoarei de a identifica necesitățile ei și de a lua decizii despre modalitățile posibile de acțiune. Poliția trebuie să susțină victimele/supraviețuitoarele în luarea deciziilor, ținând cont de riscurile și vulnerabilitățile victimelor/supraviețuitoarelor.

Răspunderea făptașului implică din partea serviciilor de poliție tragerea efectivă la răspundere a făptașilor, asigurând în același timp investigarea echitabilă a cazului. Poliția trebuie să întreprindă toate eforturile pentru identificarea făptașului (când este necesar), să-l informeze despre consecințele juridice ale actelor violente, precum și să întreprindă toate măsurile în baza legii pentru transmiterea dosarului în justiție.

Non-discriminare. Indiferent de vârstă, rasă, origine națională, religie, orientare sexuală, identitate de gen, dizabilitate, stare civilă, statut educațional și socioeconomic, toate victimele/supraviețuitoarele sunt egale în drepturi și vor fi tratate în același mod, dispunând de acces egal la servicii.

Stări și conduite care ar putea indica VBG

În multe cazuri, victima/supraviețuitoarea VBG ar putea să-și schimbe opinia după ce a solicitat asistență din partea organului de drept și nu dorește să depună o plângere oficială. Mai mult decât atât, unele victime încearcă să nege motivul real pentru solicitarea asistenței. Unele bariere cu care se confruntă victimele/supraviețuitoarele VBG în procesul de raportare oficială a cazului VBG și părăsirea relațiilor/situațiilor violente sunt următoarele:

- funcționare cognitivă diminuată și dizabilitate mintală sau fizică;
- lipsa de conștientizare a ceea ce înseamnă VBG și a diversității formelor de VBG;
- teama de agresor;
- rușinea, teama de consecințele sociale, în special în comunitățile tradiționale și religioase;
- dependența financiară de agresor (deseori victimele/supraviețuitoarele nu au un loc de muncă, bani și loc de trai);
- investiții în parteneri, familii, proprietăți, afaceri comune care să fie părăsite;
- conștientizarea limitată percepută sau lipsa reală a accesului la servicii disponibile;
- lipsa serviciilor potrivite din punct de vedere cultural;
- teama că nu vor fi crezute;
- percepția precum că serviciile nu vor putea să ofere asistență.

Totuși, este posibil de identificat victima/supraviețuitoarea VBG prin existența semnelor de abuz, dacă acestea sunt observate și partajate de o rudă, vecin sau de alt prestator de servicii, și chiar dacă o femeie nu dorește sau îi este teamă să treacă prin

procesul penal, ea oricum mai are o șansă să primească asistență prin intermediul altor canale, precum oficiile de servicii psihosociale sau grupurile de suport pentru femei.

Condiții care ar putea indica VBG

- Leziuni multiple, în zone multiple ale corpului care nu au apărut în urma unei căderi.
- Leziuni inexplicabile sau cu explicații neclare/confuze.
- Leziuni simetrice.
- Vânătași, răni, laceratii, mușcături, combustii la diferite etape de recuperare, în special pe brațe și față.
- Leziuni ascunse sub îmbrăcăminte.
- Sentimentul constant de pericol (sentimentul mereu de alertă).
- Teama de orice.
- Dureri de cap.
- Abuz de substanțe.
- Reacții fizice (tremur sau leșin când își aduce aminte de evenimentul traumatic).

Conduite asociate cu VBG

- Jenă, imposibilitatea de a se concentra în prezența partenerului.
- Încercări de a justifica conduita agresorului.
- Convingerea inerentă că agresorul se va schimba.
- Partenerul refuză să părăsească odaia în care ofițerul vorbește cu victima/supraviețuitoarea VBG.
- Nehotărâre.
- Schimbări în declarații și povestirea incidentelor.
- Negarea și minimizarea evenimentului și consecințelor, și convingerea că lucrurile se află sub control.
- Tendința de a generaliza (de parcă ai spune „toate persoanele sunt abuzive”).
- Lipsa de acces la telefonul la care poate fi contactată.
- Instabilitate emoțională și irascibilitate.

- Pierderea controlului emoțional.
- Dificultăți în luarea deciziilor.

Cum trebuie de interacționat cu victima/supraviețuitoarea VBG

Adresarea de întrebări despre VBG poate fi o provocare pentru orice prestator de servicii. Următoarele recomandări ajută prestatorul să-și sporească încrederea atunci când adresează întrebări despre VBG și pentru a evita revictimizarea.

- Dacă e posibil, lăsați echipamentul (de ex. arma, bastonul) aflat în dotația poliției ce ar putea intimida victima/supraviețuitoarea, în afara odăii unde se va realiza interacțiunea cu victima/supraviețuitoarea VBG. Dacă nu este posibil și este obligatoriu de a le păstra mereu, explicați acest fapt victimei/supraviețuitoarei și evidențiați că acest fapt nu are nimic în comun cu situația sa.
- Preluați inițiativa de a pune întrebări despre violență – nu așteptați ca femeia să aducă în discuție acest subiect. Aceasta va arăta că dați dovadă de responsabilitate profesională pentru situație și va ajuta la creșterea încrederii.
- Evitați să puneți întrebări despre VBG în prezența unui membru de familie, prieten, copil sau altă persoană.
- Fiți răbdător cu victimele/supraviețuitoarele VBG, ținând cont de faptul că în situație de criză acestea ar putea avea sentimente contradictorii. Nu presați victima/supraviețuitoarea să-și dezvăluie istoria. Dacă nu relatează istoria, spuneți-i despre elementele care v-au făcut să vă gândiți la violență.
- Evitați întreruperile de prisos și adresați întrebări pentru clarificare doar după ce ea și-a expus toată povestirea.
- Evitați ascultarea pasivă și fără comentarii. Acest lucru ar putea s-o face să se gândească că nu o credeți și că de fapt ea este de vină, iar agresorul are dreptate. Ascultați cu atenție experiența ei și asigurați-o că sentimentele ei sunt justificate.
- Utilizați același limbaj ca și victima/supraviețuitoarea; dacă victima/supraviețuitoarea vorbește o altă limbă decât prestatorul, solicitați un prestator care vorbește aceeași limbă sau ajutor din partea unui interpret.
- Ajustați limbajul și cuvintele la nivelul de înțelegere al victimei/supraviețuitoarei. Nu utilizați jargonul profesional și expresiile care ar putea induce confuzii pentru victime/supraviețuitoare.

- Formulați întrebările și frazele într-un mod de susținere și fără a judeca, utilizând o voce înțelegătoare. Utilizați întrebări deschise și evitați întrebările care încep cu „de ce”, care tind să implice blamarea victimei/supraviețuitoarei VBG.
- Nu blamați femeia. Evitați întrebările „De ca stai cu dânsul?”, „Ați avut vreo ceartă înainte de survenirea violenței?”, „Ce făceai acolo singură?”, „Ce purtai?”. Susțineți că VBG nu poate fi tolerată.
- Utilizați declarații de susținere, cum ar fi „Îmi pare rău ca ți s-a întâmplat” sau „Într-adevăr ai trecut prin multe”, care ar putea încuraja femeia să dezvăluie mai multă informație.
- Puneți accentul pe faptul că violența nu este din greșeala victimei/supraviețuitoarei și doar agresorul este responsabil.
- Explicați că informația va rămâne confidențială și informați-o despre orice limitări ale confidențialității.
- Utilizați contactul vizual conform aranjamentelor culturale și axați toată atenția pe victimă/supraviețuitoare. Evitați realizarea lucrărilor administrative în același timp.
- Fiți atenți la limbajul corpului. Modalitatea în care stați și vă țineți brațele și capul, expresia feței și tonul vocii – toate transmit un mesaj clar femeii despre modul în care percepeți situația. Demonstrați o atitudine de susținere și fără judecată și validați ce spunea ea. Evitați limbajul corpului care să transmită mesaje de iritare, neîncredere, antipatie sau supărare cu privire la victimă/supraviețuitoare.
- Nu judecați conduita victimei/supraviețuitoarei în baza culturii sau religiei.

Proceduri

Experiența pozitivă de prim contact cu sistemul justiției este crucială pentru victimele/supraviețuitoarele VBG. Contactul inițial trebuie să demonstreze victimei/supraviețuitoarei VBG că sistemul justiției, în special ofițerii de poliție, și-au asumat angajamentul față de siguranța femeii, o tratează în mod serios și doresc să asigure ca ea să beneficieze de sprijin pe parcursul intervenției sectorului justiției. În același timp, este esențial ca investigațiile pe cazurile de VBG să pornească la timp și profesional, și să întrunească cerințele de calitate pentru colectarea probelor și urmărirea penală.

Procedurile pas cu pas sunt grupate conform tipului de acțiune care poate fi realizată, fiind organizate în următoarele secțiuni: identificare, evaluare, asistență juridică/investigare, colectarea probelor, documentare și referire. Dacă o persoană suferă de o formă a VBG, colaboratorii organelor de drept trebuie să întreprindă toate eforturile pentru a se asigura ca victima/supraviețuitoarea obține tot suportul pe care-l poate primi. La toate etapele asistenței, securitatea victimei are prioritate.

Identificarea

Primul pas al intervenției în cazurile de VBG ține de identificarea victimei/supraviețuitoarei; acesta poate fi realizat prin diverse modalități: auto-dezvăluirea victimei/supraviețuitoarei, raportarea din partea altui prestator/persoanei, identificarea pro-activă (acțiuni din oficiu din partea poliției). De asemenea, colaboratorii organelor de drept ar putea să întâlnească victima/supraviețuitoarea VBG pentru prima dată în încăperile instituției sau unde a survenit incidentul violent, în situații de urgență (după un apel telefonic din partea victimei/supraviețuitoarei sau altor persoane).

Când poliția intervine după un apel telefonic de urgență:

- contactați cu victima/supraviețuitoarea cât de curând posibil pentru a aborda preocupările de siguranță (pentru victimă/supraviețuitoare, copiii prezenți);
- separați imediat victima/supraviețuitoarea de agresor;
- identificați și securizați armele care ar putea fi la îndemână, pentru a proteja toate persoanele prezente;
- referiți la asistența medicală de urgență, dacă e necesar;
- evaluați locul faptei, persoanele, vehiculele sau obiectele implicate, precum și amenințările posibile;
- transmiteți toată informația vitală altor ofițeri, inclusiv orice bariere posibile lingvistice;

- în cazul violenței fizice cu rezultate care pun în pericol viața sau violenței sexuale, securizați locul crimei pentru a asigura ca probele să nu fie pierdute, schimbate sau contaminate;
- solicitați asistență din partea altor specialiști (de ex., specialiști de dovezi la fața locului, personal de laborator criminalistic, procuror) când este necesar;
- izolați, căutați și securizați agresorul (dacă este prezent) și îndepărtați-l de la locul faptei.

În cazurile în care victima/supraviețuitoarea solicită asistență directă la secția de poliție sau în cazul referirii din partea altor instituții/servicii:

- o victimă/supraviețuitoare care solicită asistență ar putea fi în situație de criză. Conduita victimei/supraviețuitoarei ar putea de fapt să prezinte simptome ale stării date și ar putea varia de la isterie, plâns, furie până la râs, calm și insensibilitate. Nu există o singură reacție tipică, astfel este important de a se abține de la judecarea sau nerespectarea victimei/supraviețuitoarei;
- salutați persoana într-un mod binevoitor;
- vă prezentați și explicați succint mandatul/serviciile instituției;
- rugați respectuos persoana să se prezinte;
- abordați necesitățile medicale imediate care ar putea pune în pericol viața sau integritatea victimei/supraviețuitoarei, iar asigurarea siguranței victimei/supraviețuitoarei și a copiilor care posibil o însoțesc trebuie să fie o prioritate. Referiți victima/supraviețuitoarea în stare gravă care îi pune în pericol viața la tratament imediat de urgență, înainte de orice alt pas ulterior de investigare;
- întrebați persoana despre preferințele sale în ceea ce privește asistența din partea unui ofițer de poliție de același sex (în special în cazul violenței sexuale);
- acordați-i persoanei șansa de a pune întrebări despre tot ce ar considera ea ca fiind important;
- câștigați încrederea victimei/supraviețuitoarei pentru a spori calitatea și corectitudinea informației de care aveți nevoie pentru procesul penal;
- țineți cont de necesitățile diferitor grupuri de populație (de ex., persoane cu dizabilități fizice și mintale, persoane religioase și minorități etnice) și întreprindeți eforturi pentru a le aborda;
- creați un mediu confidențial și de compasiune, ascultați atent persoana și oferiți mesaje de validare (a se vedea secțiunea „Cum trebuie de interacționat cu victima/supraviețuitoarea VBG”);

- limitați numărul de persoane cu care trebuie să interacționeze victima/supraviețuitoarea;
- acordați atenție adresării de întrebări despre VBG în situația în care o persoană terță ar putea auzi conversația;
- nu lăsați victima/supraviețuitoarea singură, în special când se bănuiește provocarea de auto-mutilări sau este prezent riscul acestora.

Un ofițer de poliție bun mereu trebuie să conștientizeze legătura posibilă între VBG și alte infracțiuni. De exemplu, ar putea fi o legătură potențială dintre dispariția persoanei și omorul de onoare. Persoana dispărută ar putea fi o victimă/supraviețuitoare a unui omor în familie. Un copil ar fi putut să fugă de acasă pentru a se salva de violența domestică sau de alte forme de abuz (căsătoria copiilor) care survin în condiții casnice.

Evaluarea

După identificarea victimei/supraviețuitoarei VBG, colaboratorii poliției urmează să ia o decizie cu privire la următorii pași (asistența juridică/investigarea, colectarea probelor, documentarea cazului de VBG și referirea) care să fie realizați conform resurselor, abilităților și mandatului pentru abordarea efectivă a VBG. O evaluare a necesităților și resurselor victimei/supraviețuitoarei trebuie să fie întreprinsă, servind drept bază pentru elaborarea etapelor de investigare.

- Obținerea consimțământului pentru serviciile care vor fi oferite. Dacă victima/supraviețuitoarea nu poate citi sau scrie, declarația cu consimțământul informat va fi citită victimei/supraviețuitoarei și se va obține un consimțământ verbal (acest fapt va fi menționat în formularul consimțământului informat și în alte înregistrări).
- Explicați dreptul de a oferi consimțământ limitat atunci când pot alege care informație să fie dezvăluită și care să fie păstrată confidențial.
- Oferiți informație adecvată pentru consimțământul informat. Informați victima/supraviețuitoarea despre implicațiile posibile ale transferului de informație despre cazul său cu alte instituții/servicii.
- Rugați victima/supraviețuitoarea să vă spună cu cuvintele sale ce s-a întâmplat, să vorbească despre agresor, formele de violență, actul curent de VBG și experiențele anterioare de VBG. Încurajați-o să vorbească la concret și să vă spună personal istoria, și nu ceea ce ea ar putea considera ca fiind ceva comun pentru alte situații VBG.
- Minimizați numărul relatărilor de către victimă/supraviețuitoare a istoriei sale.

- Asigurați victima/supraviețuitoarea că este asistată fără a fi judecată, în mod compătitor, și că vor fi depuse toate eforturile pentru a o ajuta.
- Rugați victima/supraviețuitoarea să-și exprime propriile așteptări de la asistența organului de drept.
- Gândiți-vă la asistența/intervenția care trebuie să fie oferită, fiind ajustată la necesitățile și așteptările acesteia și pentru a proteja victima/supraviețuitoarea VBG.

Prestarea serviciului/intervenția

Procesul de investigație și colectare a probelor sunt critice în cazurile de VBG. Din cauza faptului că majoritatea formelor de VBG se întâmplă după ușile închise și sunt foarte rar raportate, declarația victimei/supraviețuitoarei uneori este singura probă a actului de violență. O investigație corectă și completă poate oferi dovezi adiționale pentru ca procurorii să susțină declarația victimei/supraviețuitoarei. În unele țări, poliția sau justiția dețin mandatul legal de a emite și pune în aplicare ordinele de protecție sau restricție.

Prioritizând siguranța victimelor/supraviețuitoarelor, ofițerii de poliție mai trebuie să-și axeze eforturile pe colectare a probelor pentru a acuza suspectul și construi un caz de urmărire penală în baza dorinței victimei/supraviețuitoarei și deciziei sale de a purcede la procedurile juridice aferente. Poliția nu se poate bizui totalmente pe declarațiile victimei/supraviețuitoarei. În toate cazurile de violență domestică, ofițerii de investigație trebuie să exploreze istoria violenței domestice. Această informație trebuie să fie utilizată pentru a susține dosarul de urmărire penală și pentru a dovedi că infracțiunea face parte din modelul de abuz domestic și nu este un singur incident izolat.

- Investigarea.
- Explicați victimei/supraviețuitoarei despre drepturile sale legale și modalitățile de exercitare a acestora.
- Recomandați victimei/supraviețuitoarei opțiuni și asistență disponibilă, cât și toată informația care ar putea fi necesară sau de ajutor pentru a lua o decizie.
- Recomandați victimei/supraviețuitoarei cu privire la dreptul de a depune o plângere și de a urma un proces de judecată, în conformitate cu infracțiunea/contravenția.
- Victima/supraviețuitoarea trebuie să înțeleagă în mod clar că depunerea unei plângeri privind comiterea unui caz de violență nu este o acțiune penală.

- Înregistrarea plângerii victimei/supraviețuitoarei în registru și desemnarea unui număr de înregistrare pentru urmărire pe viitor.
- După consilierea victimei/supraviețuitoarei cu privire la opțiunile disponibile, explicați clar următorii pași din proces, inclusiv procedurile juridice și obținerea consilierii și adăpostului.
- Atunci când explicați procesele, evitați terminologia juridică cât de mult posibil, deoarece multe victime/supraviețuitoare ar putea să nu înțeleagă termenii juridici și ar putea să-i confunde.
- Victima/supraviețuitoarea ar putea să-și dorească răspunsuri la următoarele întrebări: Cât timp voi sta aici azi? De câte ori va trebuie să revin? Va afla agresorul ce am spus? Puteți să-mi asigurați mie și familiei mele siguranță? Cât va dura urmărirea penală? Va fi și un proces de judecată? Cine va decide dacă va fi un proces? Ce ar trebui să fac dacă va fi un proces de judecată? Cât durează un proces? Cum arată un proces?
- Reasigurați victima/supraviețuitoarea despre confidențialitatea informației/dovezilor.
- Rugați victima/supraviețuitoarea să vă spună cu propriile cuvinte ce s-a întâmplat, să vă vorbească despre agresor, formele de violență și gravitate. În caz de raportare din partea unui alt prestator, unele informații ar putea să fie deja disponibile.
- Evaluați necesitățile și resursele pentru a înțelege contextul social, familial și individual care afectează situația victimei/supraviețuitoarei.
- Informați victima/supraviețuitoarea despre mandatul instituției, acțiunile/intervențiile posibile care pot fi făcute de organele de drept.
- Specificați acțiunile legale obligatorii (de ex., pentru anumite infracțiuni, transmiterea cazului în justiție este obligatorie, fără a ține cont de plângerea victimei/supraviețuitoarei).
- Oferirea de îndrumare/asistență procedurală și consiliere, în limitele mandatului, după necesitate, pentru evitarea irosirii timpului și revictimizării.
- Oferirea suportului psihologic (elementar) pentru a răspunde necesităților psihologice imediate ale victimei/supraviețuitoarei VBG. Dacă nu este posibil, solicitați asistență din partea unui serviciu specializat sau referiți victima/supraviețuitoarea.
- Mobilizați suportul social, dacă este necesar sau la solicitarea victimei/supraviețuitoarei.

- Asistați victima/supraviețuitoarea în planificarea siguranței, pentru a spori siguranța ei și a copiilor săi, dacă este necesar (a se vedea secțiunea „Planul de siguranță”).
- Asigurați siguranța victimei/supraviețuitoarei, dacă dețineți mandatul de a o face, pe parcursul perioadei de investigare, dacă este necesar.
- Deschideți un dosar și procesați toate documentele relevante care urmează să fie transmise în justiție, dacă este cazul.
- Notați ce dezvăluie victima/supraviețuitoarea utilizând propriile sale cuvinte.
- Păstrați toate înregistrările într-un loc sigur și confidențial.
- Informați victimele/supraviețuitoarele despre utilizarea posibilă a acestor înregistrări.
- Planificați orice asistență/intervenție de urmărire, dacă este necesar și după necesitate.
- Evitați confruntarea cu agresorul.
- Aplicați penalități/amenzi agresorilor, conform legii.
- Aplicați reținerea/arestul agresorului, conform mandatului poliției.
- Continuați investigarea pentru transmiterea dosarului la procuratură/instanță.
- Urmăriți rezultatele Departamentului Judiciar.

Colectarea probelor

Ofițerii vor solicita asistență sau îndrumare din partea specialiștilor la locul crimei, precum și medicilor legiști.

În conformitate cu legislația națională, documentarea leziunilor fizice și stării psihologice a victimei/supraviețuitoarei VBG țin de mandatul medicului legist. Examinarea medico-legală profesională sporește probabilitatea ca leziunile să fie documentate și dovezile să fie colectate pentru a ajuta la investigarea și urmărirea penală a agresorilor. Ofițerii sau alte persoane cu excepția medicilor legiști nu ar trebui să fie în mod normal prezenți în biroul de examinare. Examinarea medico-legală trebuie să fie realizată și documentată la timp și într-un mod sensibil la dimensiunea de gen, care să țină cont de necesitățile și perspectivele victimei/supraviețuitoarei și respectând demnitatea și integritatea acesteia.

Ofițerii vor proteja integritatea dovezilor și vor apăra lanțul de custodie prin marcarea, ambalarea și etichetarea corespunzătoare a tuturor dovezilor colectate, inclusiv:

- îmbrăcămintea purtată în timpul abuzului și imediat după, în special în cazul abuzului sexual;
- fotografii și/sau înregistrarea video a leziunilor victimei/supraviețuitoarei (dacă sunt), leziunilor suspectului (dacă sunt) și locului crimei înainte de procesare. În momentul fotografierii victimei/supraviețuitoarei, ofițerul trebuie să dea dovadă de sensibilitate în privința locației leziunilor pe corp și se recomandă ca acesta să fie de același sex ca și victima/supraviețuitoarea;
- diagrama locului crimei;
- dovezile ADN joacă un rol crucial în investigarea abuzului sexual. Pe lângă corpurile și îmbrăcămintea victimei/supraviețuitoarei și suspectului, sunt și multe alte surse potențiale, cum ar fi prezervativele, cearșafurile, plăpumile, pernele și sticlele care pot conține dovezi biologice, cum ar fi sânge, transpirație, țesuturi, salivă, păr și urină. Pentru colectarea adecvată a probelor ADN, ofițerii vor respecta procedurile interne standard de operare, dacă dețin mandatul, sau vor invita pe cei responsabili de colectarea ADN.

Ofițerul trebuie să explice victimei/supraviețuitoarei despre procesul colectării probelor:

- explicați ce trebuie de făcut și de evitat pentru a păstra și nu distruge probele (de ex., de a nu se spăla, schimba hainele);
- explicați în ce scop pot fi importante/utile probele colectate;
- întrebați victima/supraviețuitoarea dacă dorește ca probele violenței să fie colectate (conform legii);
- referiți victima/supraviețuitoarea la cea mai apropiată instituție care poate desfășura examenul medico-legal. Oferiți victimei/supraviețuitoarei informație exactă cu privire la serviciul care trebuie să acorde asistență în astfel de cazuri;
- însoțiți victima/supraviețuitoarea la oficiul de medicină legală, dacă este necesar sau dacă a solicitat;
- reamintiți importanța de a colecta probe cât de curând posibil în anumite situații de VBG (de ex., în cazurile de violență sexuală).

Evaluarea și managementul riscului

Planul de siguranță face parte din intervenția pentru caz care poate preveni incidentele de violență pe viitor sau evita escaladările/expunerile la situații extreme. Planul de siguranță este elaborat ținând cont de factorii de risc și de resursele disponibile.

Pentru a elabora un plan de siguranță efectiv, este necesară înțelegerea factorilor de risc pentru repetarea și escaladarea violenței. Cu cât mai mulți factori de risc sunt identificați și asociați cu VBG, cu atât mai mare este riscul la care sunt expuse victimele/supraviețuitoarele.

Factorii de risc care pot fi identificați:

- acte/incidente anterioare de VBG împotriva victimei/supraviețuitoarei, copiilor sau alor membri de familie. Istoria abuzului, formele și modelele de violență utilizată, condamnări anterioare sau raportări la poliție, utilizarea armelor – sunt indicatori pentru a evalua pericolul;
- conduită violentă în afara familiei;
- separarea și divorțul sunt perioade de risc înalt;
- coaliția cu abuzatorul a altor membri ai familiei;
- posedarea legală sau ilegală și/sau utilizarea armelor ori amenințarea cu utilizarea armelor;
- consumul de alcool sau droguri ar putea să dezinhibeze comportamentul și să determine escaladarea violenței;
- amenințările, în special, amenințarea cu moartea trebuie să fie abordate în mod serios;
- gelozia extremă și caracterul posesiv;
- concepte și atitudini patriarhale extreme;
- persecutare și teroare psihologică (hărțuire);
- ne-conformarea la ordinele de restricție/ordonanțe de protecție din partea instanței sau poliției;
- declanșatoare posibile care pot determina escaladarea bruscă a violenței (schimbări în relație).

Un prim plan de siguranță trebuie să fie elaborat și dacă este necesar trebuie să fie propusă și organizată referirea într-o modalitate sigură și fără stigmatizare.

- Enumerați persoanele (prieteni, vecinii) care ar putea fi chemați într-o situație urgentă sau care ar putea oferi adăpost timp de câteva zile.
- Identificați unul sau mai mulți vecini cărora le-ați putea spune despre violență și rugați-i să vă ajute dacă aud/văd anumite dezordini în casa dumneavoastră.
- Practicați cum să ieșiți în siguranță din casă.
- Împachetați o geantă de siguranță și puneți-o într-un loc de unde ați putea s-o luați ușor în caz de situații urgente.
- Utilizați-vă instinctele și raționamentul. Dacă situația este periculoasă, ați putea să-i oferiți abuzatorului ceea ce dorește pentru a-l calma. Aveți dreptul să vă protejați pe dumneavoastră și copiii dumneavoastră.
- Gândiți-vă la posibilitatea de a vă adresa pe viitor pentru asistență altor prestatori de servicii.
- Țineți minte, nu meritați să fiți lovită sau amenințată.

Documentarea VBG

Documentarea actelor de VBG se realizează pe parcursul prestării serviciilor în câteva etape de către poliție: prima interacțiune a victimei/supraviețuitoarei VBG cu sistemul polițienesc (sistemul apelurilor de urgență/dispecerat, oficiul de înregistrare la poliție), atunci când sunt interviuate victima/supraviețuitoarea și făptașul, pe parcursul anchetei, și în final atunci când poliția finalizează lucrul la dosar.

Orice act de VBG trebuie să fie documentat utilizând un formular specific structurat pentru incident. Utilizarea unui formular specific ar putea maximiza calitatea datelor colectate, facilita urmărirea înregistrărilor și urmărirea actelor de VBG, ar putea oferi informație utilă pentru îmbunătățirea intervenției și procesului de elaborare a politicilor. Dacă un formular specific nu e disponibil, un set de indicatori cu privire la actele de VBG poate fi adăugat la formularele existente.

Documentarea actelor de VBG poate include următoarele informații:

- informația administrativă privind colectarea probelor (de ex. tipul de mostre, prestatorul/profesionistul care colectează dovezile, locul de colectare a dovezilor etc.);
- observații de la locul crimei, inclusiv conduita victimei/supraviețuitoarei și făptașului;

- detalii depline despre actul curent, inclusiv probe pentru a susține infracțiunea presupusă;
- forma de violență;
- utilizarea armelor sau a altor instrumente (cum și ce tip);
- dacă suspectul a planificat actul de VBG;
- natura și gravitatea leziunilor victimei/supraviețuitoarei (fizice și emoționale);
- referința la acte anterioare, inclusiv la cele cu parteneri anteriori;
- detalii privind orice amenințări făcute înainte/după actul de VBG;
- relațiile între victimă/supraviețuitoare și făptași;
- detalii privind prezența martorilor pe parcursul actului de VBG, în special dacă au fost prezenți copiii;
- detalii privind membrii de familie, în special cei dependenți;
- măsurile de planificare a siguranței;
- planurile pe viitor și măsurile/acțiunile întreprinse.

Orice ofițer care interviează o victimă/supraviețuitoare sau un făptaș ori care identifică probe sau procesele de la locul crimei trebuie să scrie un raport detaliind toate acțiunile și constatările.

Referire

- Acordați asistență victimei/supraviețuitoarei, inclusiv asistență și consiliere în obținerea unui adăpost.
- În cazul în care sunt semne evidente de violență fizică sau sexuală, asigurați ca victima/supraviețuitoarea să fie supusă examinării medicale și să primească atenție medicală.
- Mențineți un registru actualizat al instituțiilor/organizațiilor ce oferă servicii pentru victimele/supraviețuitorii VBG. Registrul trebuie să includă denumirea instituției, persoana de contact, adresa, alte detalii de contact, lista serviciilor oferite.
- Evaluați ce referire poate fi utilizată pentru victima/supraviețuitoarea VBG, conform necesităților și dorințelor evaluate.
- Informați victima/supraviețuitoarea despre posibilitatea de a fi referită altor pre-

statori de servicii, după necesitate și/sau conform solicitării.

- Obțineți consimțământul victimei/supraviețuitoarei de a face referirea, înainte de orice alt pas ulterior.
- Clarificați cu victima/supraviețuitoarea ce informație va fi partajată cu alți prestatori de servicii și ce informație va fi păstrată confidențial (specificați dacă sunt anumite reglementări/limitări legale).
- Oferiți victimei/supraviețuitoarei informație completă și corectă despre prestatorii de servicii, respectând schema celor trei întrebări:
  - CINE?** – care instituție/organizație oferă servicii victimelor/supraviețuitoarelor VBG, informația de contact a persoanei (nume, număr de telefon) care poate fi contactată drept prim punct de intrare în serviciu;
  - CE?** – ce fel de asistență ar putea fi primită din partea unui anumit prestator de servicii, informația privind costurile ce țin de serviciile date;
  - UNDE?** – unde exact este localizat serviciul indicat (adresa exactă).
- Faceți referirea conform alegerii victimei/supraviețuitoarei.
- Însoțiți referirea cu un raport succint în scris și o discuție la telefon cu celălalt prestator de servicii, pentru a evita situația în care victima/supraviețuitoarea trebuie să repete istoria și să răspundă la aceleași întrebări pe parcursul unor interviuri multiple, trecând din nou prin aceeași traumă psihologică cauzată de incidentul VBG.
- Încurajați autonomia victimei/supraviețuitoarei prin abilitarea acesteia de a realiza referirile de sine stătător.
- Însoțiți victima/supraviețuitoarea la prestatorul de servicii la care a fost referită, dacă este necesar și posibil.

Planul interviului în realizarea unei investigații (model)

Categorie	Model de întrebări
Cine	<p>a fost victima/supraviețuitoarea?</p> <p>a raportat?</p> <p>a descoperit infracțiunea?</p> <p>a văzut sau a auzit ceva important?</p> <p>avea motiv să comită infracțiunea?</p> <p>a comis infracțiunea?</p> <p>a ajutat infractorul?</p> <p>a fost interviuat?</p> <p>a lucrat asupra cazului?</p> <p>a marcat dovezile?</p> <p>a primit dovezile?</p>
Ce	<p>tip de infracțiune a fost comisă?</p> <p>acțiuni au fost întreprinse de suspect și care metode au fost utilizate?</p> <p>cunosc martorii despre infracțiunea dată?</p> <p>probe au fost obținute?</p> <p>s-a făcut cu probele obținute?</p> <p>instrumente sau arme au fost utilizate?</p> <p>acțiuni ați întreprins?</p> <p>acțiuni ulterioare sunt necesare?</p> <p>alte agenții au fost notificate?</p>
Unde	<p>a fost comisă infracțiunea?</p> <p>au fost găsite instrumentele sau armele?</p> <p>a fost văzut suspectul?</p> <p>au fost martorii?</p> <p>a fost descoperită infracțiunea?</p> <p>trăiește abuzatorul sau unde se duce frecvent?</p> <p>este abuzatorul?</p> <p>s-ar duce abuzatorul cel mai probabil?</p> <p>a fost localizat/reținut abuzatorul?</p> <p>au fost marcate probele?</p> <p>au fost depozitate probele?</p>

Când	<p>a fost comisă infracțiunea? a fost raportată infracțiunea? ați ajuns? ați contactat martorii? a fost localizat/reținut infractorul? a ajuns ajutorul?</p>
Cum	<p>a fost comisă infracțiunea? a ajuns infractorul la fața locului și cum a părăsit-o? a obținut infractorul informația necesară pentru a comite infracțiunea? au fost obținute instrumentele sau armele? ați obținut informația despre infracțiune?</p>
De ce	<p>a fost comisă infracțiunea? au fost utilizate anumite instrumente sau arme? a fost raportată infracțiunea? martorii nu doreau să vorbească? martorele doreau să indice infractorul? raportarea infracțiunii a fost întârziată?</p>
Cu cine	<p>se asociază infractorul? sunt asociați martorii? preconizați să localizați suspectul?</p>
Câte	<p>cunoștințe erau necesare pentru a comite infracțiunea? daune au fost provocate? bunuri au fost sustrate, dacă au fost? probleme au fost induse prin sustragerea bunurilor? informații sunt ascunse de martori? informații sunt ascunse de victimă/supraviețuitoare? informații adiționale sunt necesare pentru a ajuta în clarificarea infracțiunii?</p>

Planul individual de siguranță pentru femeile care au suferit de violență din partea partenerilor intimi sau altor membri de familie (model)

Client _____ Ofițer de poliție _____

Data _____ Reevaluare (date) _____

1. Dacă siguranța mea sau cea a copiilor mei este în pericol acasă, pot merge la _____ sau la _____ (decide deși nu te vei aștepta la un alt act violent).

2. Într-o situație violentă sau amenințătoare, o cale sigură de ieșire este _____ (de ex., care ușă, fereastră, ascensor, scări sau ieșire de urgență pe care pot s-o utilizez).

3. Dacă o ceartă pare a fi de neevitat, am să încerc s-o port într-o cameră sau zonă de unde pot pleca ușor. Voi încerca să evit camerele în care ar putea fi arme.

3. Pot vorbi despre violență cu următoarele persoane și să le rog să sune la poliție dacă aud zgomote suspecte în casa mea: _____.

4. Pot utiliza (de ex., un semn, un cuvânt) _____ drept cod cu copiii sau prietenii mei astfel încât ei să cheme ajutoare.

5. Dacă partenerul meu nu mai locuiește cu mine, pot asigura siguranța locuinței (lacăt, chei, sistem de alarmă etc.) _____.

6. Pot să țin geanta de siguranță/poșeta mea (într-un loc acasă/sau în casa prietenului): _____.

7. Am nevoie de următoarele în caz de părăsire grabnică a casei (geanta de siguranță):

- bani în numerar
- un set de chei de rezervă de la casă și mașină
- haine de schimb
- mijloace de igienă personală
- telefon mobil, agendă cu numere de telefon importante, cartelă de telefon
- rețete medicale
- documente/carduri importante (pașaport/buletin, card de asigurare medicală etc.)
- jucăriile preferate ale copiilor
- altele _____.

8. Ofițerul de poliție mi-a spus că:

- eu nu sunt responsabilă de conduita violentă a partenerului meu, dar pot decide cum să-mi îmbunătățesc siguranța mea și a copiilor mei;
- merit mai mult decât atât: eu și copiii mei avem dreptul la o viață în siguranță;
- violența este o infracțiune și pot s-o denunț la poliție;
- există ordine de restricție/ordonanțe de protecție și eu știu cum să le solicit;
- sunt locuri unde aș putea obține suport: _____.

9. Ofițerul de poliție mi-a sugerat/am convenit că voi continua să abordez problema cu următorii prestatori de asistență: _____.

10. Pot păstra acest plan de siguranță fără a pune în pericol siguranța mea sau a copiilor la: _____.

Glosar de termeni

Diferiți termeni pot defini o persoană care a suferit de violență cel puțin o dată în viața sa. Termenul potrivit trebuie să fie utilizat în conformitate cu momentul în care profesioniștii întâlnesc persoana. O persoană care este lezată, vătămată sau ucisă drept rezultat al unei acțiuni violente ori o persoană care se simte neajutorată și pasivă în fața nefericirii sau maltratării poate fi numită *victimă*. Noțiunea este corectă din punct de vedere tehnic, dar, în același timp, aceasta contribuie la conturarea unui sentiment de neputință pentru cei care au suferit de vreo formă de VBG. Noțiunea de *supraviețuitoare* definește persoana care solicită ajutor, care dispune sau lucrează pentru a dezvolta o abilitate pentru a face față traumei, care învață cum să se protejeze, o persoană care luptă pentru a-și obține viața înapoi. Dar, într-un final, supraviețuitoarea este atât victimă a VBG, cât și o supraviețuitoare a VBG. Uneori însă rar se utilizează noțiunea de client pentru a identifica o persoană prin intermediul serviciilor pe care le primește, în locul violenței pe care a trăit-o. Ținând cont de obiectivele acestui document, termenul de victimă/supraviețuitoare va fi utilizat pentru a acoperi ambele situații, înainte și după ce acestea devăluie/raportează VBG unui profesionist.

Violența domestică/violența din partea partenerului intim

Toate acțiunile de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care pot fi comise acasă sau într-un loc public de către o persoană care este un membru al familiei ori o persoană care este un partener intim sau ex-partener, indiferent de faptul dacă au locuit împreună (Consiliul Europei, Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice, CETS Nr. 210).

Căsătoria copiilor

Căsătoria formală sau uniunea informală sub vârsta de consimțământ legal este o realitate pentru băieți și fete, deși fetele sunt mai afectate în mod disproporționat (UNICEF, Căsătoria copiilor, 2012).

Servicii esențiale

Un set de bază de servicii necesare, la un minimum absolut, pentru a garanta drepturile, siguranța și bunăstarea oricărei femei, fete sau copil care a suferit de violență împotriva femeilor. Deși serviciile esențiale nu pot fi oferite în aceeași modalitate în fiecare țară sau anturaj, acestea includ o combinație de servicii universale, cum ar fi cele medicale, de bunăstare socială și asistență socială, servicii statutare, precum sunt serviciile de răspuns din partea poliției și sectorului justiției, precum și serviciile sociale specializate.

Violența bazată pe gen

O formă de discriminare care inhibă în mod grav abilitatea femeilor de a se bucura de drepturile și libertățile lor în bază de egalitate cu bărbații (Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), Recomandarea Generală Nr. 19 privind VBG, art. 1).

Prestatori de servicii ce țin de sectorul justiției

Includ funcționari de stat/guvernamentali, judecători, procurori, polițiști, lucrători din sistemul de asistență juridică, administrația instanțelor de judecată, avocați, parajuriști și personalul serviciilor sociale/de suport pentru victime/supraviețuitori.

Raportare obligatorie

Se referă la legislația aprobată de unele țări sau state care cere profesioniștilor și/sau persoanelor fizice să raporteze (de obicei, poliției sau sistemului de drept) orice act de violență domestică sau violență din partea partenerului intim, reală ori bănuită. În multe țări, raportarea obligatorie se aplică în mod primar abuzului copiilor și maltratării minorilor, iar în altele - aceasta s-a extins pentru raportarea violenței din partea partenerului intim.

Abuzator

Persoana, grupul sau instituția care în mod direct afectează sau susține în orice alt mod violența sau un alt abuz asupra unei alte persoane împotriva voinței sale (IASC, 2005, Îndrumar pentru intervențiile ce țin de violența bazată pe gen în aranjamente umanitare: axarea pe prevenire și intervenția la violența sexuală în cazurile de urgență).

Viol / tentativă de viol

Penetrare forțată fizică sau altă penetrare constrânsă – chiar dacă ușoară – a vulvei sau anusului, utilizând penisul, altă parte a corpului sau un obiect. Încercarea de a realiza acțiunea dată este cunoscută drept tentativă de viol (OMS, Raportul mondial privind violența și sănătatea).

Referire

Procesul prin care o femeie contactează un profesionist sau instituție cu privire la cazul său și prin care profesioniștii și instituțiile comunică și activează împreună pentru a-i oferi suport comprehensiv. Partenerii în rețeaua de referire de obicei includ diverse de-

partamente guvernamentale, organizații ale femeilor, organizații comunitare, instituții medicale și altele (UNFPA 2010).

Sistem de referire

Cadru instituțional comprehensiv care conectează diverse entități cu mandate bine definite și delimitate (chiar dacă în unele cazuri se suprapun), responsabilități și drepturi într-o rețea de cooperare, cu scopul general de a asigura protecția și asistența victimelor/supraviețuitoarelor, de a ajuta la recuperarea și abilitarea lor deplină, prevenirea VBG și urmărirea penală a făptașilor (așa-numiții 3 p). Mecanismele de referire funcționează în baza unor linii eficiente de comunicare și stabilesc căi și proceduri clare de referire, cu pași clari, simpli și consecvenți (UNFPA 2010).

Raportarea cazului de VBG

Dezvăluirea incidentului/cazului de VBG de către un prestator de servicii unui alt prestator de servicii; transmiterea informației despre cazul de VBG unei alte instituții/organizații pe parcursul procesului de referire. Raportarea poate fi realizată doar cu și în limitele consimțământului victimei/supraviețuitoarei, cu câteva excepții.

Abuz/violență sexuală

Orice act sexual, încercarea de a obține un act sexual, comentarii sau avansuri sexuale nedorite, sau acțiuni de trafic ori alte acțiuni care sunt direcționate împotriva sexualității persoanei utilizând coerciția, de orice persoană fără a ține cont de relația acesteia cu victima/supraviețuitoarea, în orice aranjamente, inclusiv, dar fără a se limita, la casă și muncă (OMS, Raportul mondial privind violența și sănătatea).

Exploatare sexuală

Orice abuz real sau încercat al poziției de vulnerabilitate, putere diferențială sau încredere în scopuri sexuale, inclusiv, dar fără a se limita la profitul bănesc, social sau politic din exploatarea sexuală a altuia (Secretarul General ONU, Buletinul privind protecția împotriva exploatării sexuale și abuzului (PSEA) (ST/SGB/2003/13).

Trafic de ființe umane

Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei

persoane având autoritate asupra altelea în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile similare sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe (Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, care contribuie la Convenția ONU împotriva Crimei Organizate Transnaționale).

Violența împotriva femeilor

Orice act de violență bazată pe gen care rezultă sau implică probabilitatea de a rezulta în daune sau suferințe fizice, sexuale ori mintale pentru femei, inclusiv amenințările cu astfel de acțiuni, coerciție sau privare arbitrară de libertate, fie că se întâmplă în viața publică sau cea privată (Declarația ONU privind eliminarea violenței împotriva femeilor. New York, ONU, 1993). Aceasta include forme diferite de violență împotriva femeilor și fetelor, cum ar fi: violența din partea partenerului intim, violența sexuală din partea non-partenerului, traficul și practicile dăunătoare, cum ar fi mutilarea organelor genitale feminine.

Referințe/documente aferente

IASC (2005), Îndrumar pentru intervenții în caz de violență bazată pe gen în context umanitar: axarea pe prevenirea și răspunsul la violență sexuală în situații de urgență.

UNFPA (2001), O abordare practică pentru violența bazată pe gen: Un ghid – program pentru prestatorii și managerii de asistență medicală.

UNFPA, WAVE (2014), Fortificarea intervenției sistemului de sănătate la cazurile de violență bazate pe gen în Europa de Est și Asia Centrală, Un pachet de resurse.

UN Women, UNFPA, UNDP, UNODC (2014), Strategia serviciilor esențiale din domeniul justiției pentru a interveni la cazurile de violență împotriva femeilor și fetelor. Servicii esențiale și standarde de calitate.

OMS (2013), Intervenția la cazurile de violență din partea partenerului intim și violența sexuală împotriva femeilor: ghidurile clinice și îndrumar de politici ale OMS.

Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (2010), Manual privind politici efective de intervenție la cazurile de violență împotriva femeilor.

**Regional Office for
Eastern Europe and Central Asia**

Hakki Yeten Caddesi No: 10/C
Selenium Plaza 18. Kat Fulya
Beşiktaş, İstanbul, Turkey
Telephone: +90 212 7053666
E-mail: ee caro@unfpa.org

**East European Institute for
Reproductive Health**

1 Moldovei St.
540493 Tirgu Mures, Romania
Telephone: +40 265 255532
E-mail: office@eeirh.org